

Rosinski - Van Hamme
CHNINKEL JA SUURI VOIMA

Tämä LIKE-kustannuksen uusin suomennos kuuluu fantasiamaailmojen tyyliin. Tarinan aihio on "haluton messias" eli aivan tavallinen henkilö, tässä tapauksessa alistettuun chninkel-kansaan kuuluva J'on, joka vastoin omaa tahtoaan joutuu jumalan lähettämäksi. Tätä aihetta on fantasiakirjallisuudessa käytetty lähes kyllästymiseen asti, sarjakuvissa jonkin verran vähemmän.

Tarinan ainekset ovat samoin tavanomaisia eurooppalaiselle fantasiasarjakuvalle: päättymätön sota, värisiä taisteluita, hirviöillä ratsastavia sotureita raskaissa panssarissa, alastomina taistelevia amatsooneja, jousilla ampuvia haltioita, jumalana musta kivipaasi suoraan Stanley Kubrickin ja A.C. Clarken 2001:stä, linnunmuotoinen lentävä kone jne. Loppuratkaisu on tarinan pessimistisen ilmapiirin mukainen.

Grzegorz Rosinskin mustavalkoinen piirrostyö on korkeatasoista mutta yllätyksetöntä, realistista (jos niin voi sanoa fantasiasarjakuvasta) varjojen ja kuvakulmien käyttöön perustuvaa perinteistä tyyliä.

Se mikä Chninkelistä tekee miellyttävän lukukokemuksen on käsikirjoitus. Tarina etenee sopivaa tahtia ja siinä on mukavia käänteitä. Hahmot ovat kohtuullisen uskottavia luonteita, eivät mitään vakiosankareita.

Varsinkin J'onin luonne kuvataan tarkasti; hän on koko elämänsä ollut päähänpotkittuna orjana, joka vapautuessaan ei tiedä mitä tekisi, vaikeuksien edessä kiroaa kaikki ihmisistä Jumalain, ei ole lainkaan innostunut tehtävänsä suorittamisesta mutta olisi sitä innokkaampi naimaan mukanaan kulkevan tytön. G'welin kanssa (minkä tyttö päättäväisesti estää vedoten siihen että J'on on "maailman luoja ja valittu" ja hän itse pelkkä ihminen). J'on on siis täydellinen pikkusielu kuten useimmat meistä.

On yllättävää että tavanomaisista aineksista on saatu aikaan näin mielenkiintoinen tarina, vaikka Jean van Hammella onkin pitkä kokemus sarjakuvien käsikirjoittajana. Liken käännösten linjana on ollut etsiä hyviä sarjoja, jotka poikkeavat sen verran valtavirroista etteivät todennäköisesti tulisi muuten käännetyiksi. Chninkel on tällä linjalla onnistunut valinta.

Kuriositeettina voi mainita, että tarina löytyy Suomen Sarjakuvaseuran arkistosta paitsi A Suivre-lehdestä ranskankielisenä jatkosarjana myös puolankielisenä julkaisuna. Jälkimmäiseen lienee vaikuttanut piirtäjän kansallisuus.

Mikko Lahti

Robert E. Howard & Petri Hiltunen
Mustan rannikon kuningatar
Jalava, 1991, 48 sivua

"Haluan elää täysin rinnoin, tuntea punaisen lihan mehukkuuden ja väkävien viinien aromin, valkoiden käsivarsien kuuman syyläilyn, taistelun hurman, kun teräs kipinöi ja värjäytyy punaiseksi; silloin olen tyytyväinen", toteaa kaikkien barbaarien ehdoton esikuva Conan Cimmerialainen sarjakuva-albumissa Mustan rannikon kuningatar - ja sellaista meinoa tässä sarjakuvassa riittää.

Petri Hiltusen taitavasti piirtämä albumi perustuu aitoon Robert E. Howardin novelliin, joka on julkaistu suomeksi vuonna 1990 ilmestyneessä kokoelmassa Conan ja demonit. Hiltunen on pysyellyt huomattavasti uskollisempaan Howardin Conanille ja tarinalle kuin Amerikassa näitä juttuja sarjakuvaksi muokannut Roy Thomas.

Howardin maailman todellisuus henkiä esiin kaikista yksityiskohdista pukeutumista ja eräitä kieltämättä korneja repliikkoja myöten. Conan itse ei tosiaankaan heilu aina yläruumis paljaana, vaan verhoaa sen taistelussa panssaripaitaan, mustien miesten hilluessa alastomina munat vipattaen. Ja kuka muu kuin Howard kykenisi luomaan tällaista tekstiä: "Katso minua, Conan! Olen Belli, mustan rannikon kuningatar. Pohjoisen tiikeri, olet kylmä kuin synyinmaasi luminen vuori! Ota ja murskaa minut hurjalla lemmelläsi..." ???

Monipuolisena, salaperäisenä ja erittäin väkivaltaisena tannana Mustan rannikon kuningatar on ollut hyvä valinta sarjakuvaksi sovitettavaksi. Juonessa vaihtelevat tasapainoisesti lyhyet suvantokohdat ja näyttävät taistelut, joita ei liika seliteily tai keskustelu pääse häiritsemään. Näin sarjakuvan on itse puhuttava puolestaan ja hyvin se pystyykin välittämään tapahtumien ja kuvien kautta tarinan syvemmät merkitykset.

Petri Hiltunen kuuluu piirtäjänä maamme huippukastiin. Hänen tyyliinsä on vahvasti mutta silti omaperäisesti sitoutunut perinteiseen mustavalkokseikkailuun, kuten hänen aiemmatkin sarjansa. Mustan rannikon kuningatar on selkeää, taitavasti tehtyä luettavaa, jossa ei vaivoja ole säästetty. Kun miekalla isketään, niin veri ja suolet lentävät, kamppailussa kasvot kohoavat hielie ja taistelun päätteeksi vuodetaan haavoista verta - ei mitään putipuhtoisia Hollywood-kamaa. Aivan parasta Hiltusta albumi ei kuitenkaan ole, sillä välillä siitä paistaa ulos selvä rutinoituminen.

Mikaili Hiltusen Conan-versio viehättää, kannattaa tutustua myös kirjaan Conan

Cimmerialainen, jossa viittä Howardin novellia koristaa yli 40 Hiltusen loistavaa koko sivun piirrosta, tai hankkia käsiinsä Hiltusen itsensä luoman miekka & magia -sankarin Praedorin seikkailuja.

Toni Jerrman

Barney Karhu ja Benny Aasi
Carl Barks -sarja 2: susirumba
Carl Barks
Toim. Marjaana Tulosmaa
Suom. Juhani Valli
Tekst. Jouko Ruokosenmäki
Semic 1992

Tekijänoikeudet ovat taas olleet uusjaossa. Olemme huomanneet, miten Aku Ankan ykköseksi nostama kustannustalo Sanomat on vajonnut uutuustuotteissaan linjalle uutta sarjakuvaa 50-luvulta (Väiskin, Klivisten ja Sorasten, Lätsän ja Lucky Luken oikeudet ovat siirtyneet sinne), kun taas Carl Barksin ei-disneylaiset sarjat ovat nyt Turner Entertainment Groupin © ja TM.

Semic Oy on saanut tai vallopaasti hankkinut jättipotin Carl Barks -sarjassaan. Kuusiosaisen sarjan toinenkin osa susirumba - on nautittavaa Barksin varhaisaiutantoa. Alkuperäisinä (so. tuhruisina mustavalkokopioina alkuperäisistä värisarjoista) nämä sarjat on julkaistu tietäkseni viimeksi 1979 Editions Enfinin Barks Bear Bookissa.

Käännös on toimivaa, sujuvaa ja tyyliin sopivaa, tekstaus selkeää, joskaan ei yhtä neutraalia kuin alkuperäinen, ja värit nostalgisen sävykkästä, oikein hyvin sarjojen tunneisiin sopivaa. Ilmeisesti kansainvälisenä yhteispainatuksena tehdyssä painotyössä (Unkarissa) ei ole kummempin välittämistä, mutta värytyksessä sattunut mokaus toistuneo nyt kaikenkielissä versioissa: Barney'n härkätaistelijan viitan toisen puolen olisi pitänyt olla sininen, kuten tekstistä ilmenee.

Tässä albumissa parhaat palat ovat huikelta, kuten puumajanti, jossa antisankari päätyy samaan häkkiin - ei vain puuman, vaan kahden, hännistään yhteen sidottu ja keskenään nahistelevan puuman, SEKÄ raivostuneon ampiaisparven kanssa! Sarjakuvamestarin sadismin huipouja!

Monet teemat ovat tuttuja Akunkin pulteista, ja mielenkiintoista onkin nähdä, miten monen klassisen Aku-tarinan varhaisvaiheet pyörivät jo Barney ja Bennyn puitteissa omanlaisina sävytyksinään.

Kalervo Pulkkinen

Petri Kempainen ja Juhani Tolvanen:
Sarjakuva, rakastettuni
Käännös Juhani Tolvanen ja Marja Luoma
Tekstaus Mäijä Loukola
Otava 1992

Kempaisen ja Tolvanen Sarjakuva, rakastettuni on hieno katsaus sarjakuvan 80-lukuun, henkilökohtaisesta näkemyksestä yleispätevän historianikin ulottuvuuksia kurotteleva. Aihetta lähestytään esittelemällä 12 taitelijaa, jotka tekijöiden mukaan edustavat sarjakuvan nykyistä nuipoua.

Mukana ovat Bill Watterson, Lorenzo Mattotti, Jacques de Loustal, Max Cabanes, Miguelanxo Prado, Enki Bilal, Jaime ja Gilbert Hernandez, Art Spiegelman, Jacques Tardi, Annie Goetzinger, Hunt Emerson ja Jose Munoz ja Carlos Sampayo. Paria lukuunottamatta heidät esitellään haastatteluin ja näyttein, Wattersonia ja Tardia ei saatu haastateltaviksi.

Varsin viisaasti Kempainen ja Tolvanen korostavat jo kirjansa nimellä välintojensa henkilökohtaisuutta. Silti vaikutima on sen verran laaja ja kukin taitelija käsitteily niin kattavasti, että kirja piirtää kuvaa sarjakuvan koko 80-luvusta yli paikän antologian rajojen. Bibliografiat ja muu tarjottu tieto tekee siitä myös käyttökelpoisen hakuteoksen. Sellaisena Sarjakuva, rakastettuni lienee ainutlaatuinen jopa maailmanlaajuisesti.

Mutta ei tietenkään mitään niin hyvää, ettei siitä olisi jotain huomautettavaa. Kuutta eurooppalaista piirtäjää ylistetään nimeromaan värion käytöstä, mutta vain kolmelta on värilliset näytteet. Enemmät värisivut olisivat tietenkin nostaneet kirjan hinnan pilviin, joten asialle ei mahtane mitään - sääli.

Sarjakuvan 80-luku oli Kempaisen ja Tolvanen mielestä aineiden aikuistumisen ja yleisöjen eriytyneen aikaa. Kirja perustelee näkemyksen, muttoi luotaa sitä loppuun asti. Vaikka Kempaisen ja Tolvanen mieltyneen mukaiset valinnat kattavatkin heidän hakemansa kontin hyvän, jää näinopiste jälkeän viimeisistä virtauksista. Esitellyt taitelijat ovat vakinnuttaneet asemansa jo vuosia sitten ja uusimmat suuntaukset jäävät pois.

Sarjakuva, rakastettuni jättää lukijan siihen uskoon, että vain eurooppalaiset toivat 80-luvulla sarjakuvana uudenlaisen hienostuneen värion käytön. Itse asiassa myös angloamerikkalaiset piirtäjät, vaikkapa Bill Sienkiewicz ja Dave McKean, käyttivät värejä jopa eurooppalaisia vaati vammalla tehnikalla.

Sienkiewicz ja McKean eivät ymmärrettävästi ole mukana kirjassa, koska Tolvanen ja Kempainen rajaavat aivan aiheellisesti heidän edustamansa supersankarisarjakuvan pois ilmailsun aikuistumista kuvaavasta kirjastaan. Mukaan valitut amerikkalaiset piirtäjät puolestaan piirtävät mustavalkoisia sarjoja, koska heidän supersankareita aiuisemmat aiheensa eivät ole masatavaraa Amerikassa oikä (suhteellisen) pienilevikkisiä julkaisuja ole varaa painaa väreissä sielläkään.

Kun McKean Cages-sarjassaan siirtyi arkisiin ja aikuisiin maailmoihin, vaihtoi hänkin värit mustavalkoiseen. (Esimerkiksi) Cagesia olisi voinut chpottaa Kempaiselle ja Tolvaselle edustamaan uusimpia virtauksia ja tuomaan opuksen 80-luvun puolivälistä 90-luvulle.

Päinopisteen v. noutuminen olisi korjautunut helposti vaikkapa jälkisanalla, joissa Kempainen ja Tolvanen olisivat voineet koota 80-luvun suuntauksi ja samalla sitoa kirjansa vieläkin yhtenäisemmäksi ja kattavamaksi paketiksi.

Toisaalta: Onneksi Kempainen ja Tolvanen eivät ole kyselleet keltaään neuvoja, vaan luottaneet omaan makuunsa ja tietämykseensä. Molempia heillä riittää yllin kyllin ja tällaisena kirjasta loistaa sen nimessä mainittu rakkaus aiheeseen. Sarjakuva, rakastettuni on vuoden 1992 suuri lukunautinto.

Harri Röpötti

Verta kissan kurkulla
R.W. Fassbinder
(Blut am Hals der Katze, 1971)
suom. Jukka-Pekka Pajunen
ohjaus Maarit Ruikka (TeaK)
suomenkielinen kantaesitys
yhteistyössä Teatteri korkeakoulun kanssa
Helsingin Kaupunginteatterissa
syyskaudella 1992

Helsingissä pyöri syyskaudella yhtä aikaa kaksi eri sarjakuvien perustuvaa näytelmää. Ahmad Ahneen loppuunmyytyihin näytöksiin en ole vielä ehtinyt. Sen sijaan Kaupunginteatterissa vain syyskaudella esitety Verta kissan kurkulla ehdin katsastaa.

Se sarjakuvapohja on vahva: modernin sarjakuvan amerikkalaisklassikko The Adventures of Phoebe Zeitgeist (1968), Michael O Donoghuen kirjoittama ja Frank Springerin piirtämä "aikuisten fantasia-albumi" (huom. tapa välttää englanninkielisen sarjakuvan nimen "comics" komiikkaa korostava ja lapsiin assosioituvaa puoli).

Phoebe Zeitgeist oli ilmestymisvuotensa mukaisesti pasifistinen, yhteiskuntakriittinen ja seksin puolesta puhuva teos, grafiikaltaan hippikauden estetiikan läpiyömä ultrafantasioivine väreineen ja ylläseksuaalisine poseerauksineen.

Fassbinder otti sarjakuvasta vain läntökohdan ja irrallisia detalleja ja rakensi tapansa

mukaan oman teoksensa. Blut am Hals der Katze on kirjoitettu samana vuonna kuin Die Bitteren Tränen der Petra von Kant ja Bremer Freiheit. Ohjaaja oli juuri edellisellä vuonna tehnyt seitsemän (7!) elokuvaa ja keräsi voimia seuraavaan (Der Händler der vier Jahreszeiten / Kauppias kaiken aikaa, 1972) - kirjoittamalla näytelmiä.

Työnarkomaani RWF oli itsensä ilmeisesti tyytyväisempi kahteen muuhun saman kauden näytelmäänsä, koskapa niistä on myös elokuva- ja tv-versiot (elokuva Petra von Kantin katkerat kyneleet ja tv-näytelmä Bremer Freiheit, molemmat 1972). Tässä näytelmässä on puolensa, mutta myös kääntöpuolensa.

Pahin puute kaupunginteatterin versiossa oli luonnollisesti se, että ohjaaja ei ollut itse RW, joka kirjoitti näytelmän omalle antiteatteriryhmälleen.

Absurdi komiikka ja sen terävä yhteiskuntasatiiri osuivat ajoittain hyvinkin kohdalleen, mutta lopullista virlystä, todellista ahaa-elämystä jää kaipaamaan. Ohjaus tyytyi liiaksi irrotillanteisiin, ja henkilögalleriakin najotettiin eri tyypeiksi, joita samat näyttelijät esittivät ilman asunvaihtoa. Jotenkin voisi kuvitella, että yleispätevämpi puustus olisi auttanut päinvastaiseen, yksilöiden irrottamiseen yleisestä. Sama koskee lavastustakin, joka kyllä yritti olla yleispätevä, muttei täysin toiminut.

Itse idea: Phoebe on ulkoavaruudesta maahan lähetetty tiedustelija, jolla on vaikeuksia

kommunikaatioissa. Hän omaksuu kaiken ymmärtämättä mitään ja alun puhekyvyttömyyden jälkeen viestittää muilta omaksuttuja ajatuksia sattumanvaraisessa järjestyksessä aikaansaadan toinen toistaan ilvokkaampia tilanteita. Teoksen alkuperäinen alanimi oli Marilyn Monroe vastaan vampyyrit.

Tavallaan esitys tavoitti absurdin koomisen puolen pähkäilyyn asti, mutta ei kunnolla tekstissä selvästi erottuvaa kipeyttä, traagisuutta ja raadollisuutta.

Joka tapauksessa esitys oli ohjelmistovalintana rohkea ja tervetullut. Taiteessa epäonnistuminen on sallittua, yrittäminen kiitoksen arvoista.

Kalervo Pulkkinen

Alan Grant, John Wagner ja Simon Bisley
Batman / Judge Dredd - Gotham Cityn tuomiopäivä
 Käännös Esa Toivonen
 Semic 1992

Legendaarinen B-elokuvakriitikko Joe Bob Briggs määritteli tämän albumin luultavasti kolmella sanalla: Kung Fu City.

Nykyään on kovin trendikästä asettaa erilaiset, toisistaan riippumattomat sarjakuvahahmot napit vastakkain. Se, miksi vasta nyt on keksitty pistää nämä kaksi megalomaanista lainvalvojaa, Judge Dredd ja Batman, toistensa kraiveleihin, on ihme. Mutta parempi myöhäänkin. Kun mukaan on otettu vielä Judge Dredd -sarjan arkkikonniasta mielenkiintoisimmat, Judge Death ja Mean Machine Angel, sekä Batmanin vanha vihollinen Linnunpelätti, on helppo uskoa, ettei sankareiden aika tule pitkäksi.

Judge Death, tuo kuoleman henkilöitymä, saapuu ulottuvuushyppäimen avulla tuomitsemaan Gotham Cityä ja kohtaa tietenkin Batmanin. Hän joutuu puolestaan samaisella hyppäimellä Mega City 1:een. On helppo kuvitella, minkälaisia ristiriitoja syntyy, kun nuo kaksi hahmoa kohtaavat. Batmanilla ja Dreddillä kun on hyvin omat näkemykset laista ja järjestyksestä.

Jos konnien avulla on helppo selkeyttää ja kirkastaa sankarin persoonallisuutta, niin tällä kertaa olisi ollut mitä oivallisin tilaisuus luukuttaa ihan 11:lla sankareita syventävää henkilökuvausta toistensa avulla. Dreddin ja Batmanin ilmeisimpiä ristiriitatilanteita lukuunottamatta mahdollisuus jää kuitenkin käyttämättä. Se on koko albumin pieni puute.

Mutta en minä muuten valita. Gotham Cityn tuomiopäivä on linjakas kokonaisuus. Varsinkin heavyparodia-osuus, jossa Judge Death järjestää Living Death -yhtyeen konsertissa oman verenhuruaisen esityksensä, on herkullinen.

Gotham Cityn tuomiopäivä on ehdottomasti taiteilija Simon Bisleyn show. Ensi alkuun tuli tosin hieman sellainen filis, että esim. ABC-Warriors -alumeista tuttu Bisleyn tavaramerkki, jylhä ja teräksenharmmaa goottilaisuus, olisi kärsinyt väreistä. Mutta värien lölyssä jo ennestään huima jälki kohoaa lähes Hieronymus Boschin mittoihin, vaikka suomalaisen laitoksen painotyö ei teekkään sille täyttä oikeutta. Tämä on sellaista pyrotekniikkaa, joka tekee parhaimmillaan simppeleistä sarjakuvasta jotain elämää suurempaa.

Kaikkiaan Gotham Cityn tuomiopäivä on ehdottoman kannattava sijoitus, jonka sivuilta kaikkuvat heavy voimasoinnut ja industrial dance beat -tyylin jylhän koleat riffit. Definiitiivinen joo, vaikka suomannoksen kömpelyydet häiritsevätkin hieman.

Hannu "Hauta" Blommila

Hugo Pratt
Corto Maltese Venetsiassa
 Käännös Heikki Kaukoranta
 Tekstaus Jari Rasi
 Jalava 1992

Corto Maltesen suomentaminen jatkuu typerän epäloogisessa järjestyksessä ja loogisen typeriä nimillä. Järjestykselle ei enää mitään mahda, kun melkein kaikki albumit on julkaistu, mutta nimien kääntämistä ei olisi mikään pakko jatkaa kaiken maailman viisikoiden ja tarzanoiden tyyliin, Corto siellä ja Corto täällä.

Uusin, Corto Maltese Venetsiassa, on alunperin vuodelta 1981, puolivälin tienoilta Corton julkaisuhistoriaa ja siis parhaita vuosilta. Sen alkuperäinen nimi oli Venetsian faabeli.

Faabelilla Pratt halusi viitata albumin sadun- ja unenomaiseen tunnelmaan. Corto sukeltaa

Venetsian historian hämärään, joka on monipuolisempi kuin tavallinen turisti helposi huomaa. Tarinan liikkellepanevana voimana välkkyä aarre, mutta se on Prattille vain tekosyy viedä Corto tapaamaan kirjavia henkilöitä. Muiden muassa 20-luvun iki-ihana näyttelijätär Louise Brooks esiintyy tarinassa. Sama kaunotar on tuttu myös Prattin maanmiehen Crepaxin Valentinan eskuvana.

Prattin tavaramerkki ovat parhaimmillaan: vahva tunnelma, runsas mutta elävä henkilögalleria, miljöön ja historian tarkka kuvaus ja sovitaminen eläväksi osaksi tarinaa. Ilman Prattin kauniin esipuheen nostalgisia muisteluja lapsuutensa Venetsiasta juttu tosin saattaisi jäädä hämäräksi tai ainakin sen rikkaus kärsisi. Onnoksi se on mukana.

Joissakin Cortoissa esipuheen sisällyttäminen on ongelmia. Ne kun ovat paisuneet melko masiivisiksi ja nostavat painokustannuksia. Toivottavasti ne voidaan silti jatkossakin pitää mukana.

Corto Maltese Venetsiassa on sarjan parhaita. Sitä enemmän harmittaa, että hienoimmat viivat ovat jääneet kirjapainoon.

Harri Röpötti

Guido Crepax
Tri Jekyll & Mr. Hyde
 Käännös Jukka Heiskanen
 Tekstaus Jari Rasi
 WSOY 1992

Eeroottisen sarjakuvan lyömätön mestari Guido Crepax on piirtänyt omat tulkintansa tukusta eroottisen kirjallisuuden klassikoita. Niistä Emmanuelle on jo saatu suomeksi ja nyt on vuorossa Robert L. Stevensonin Tri Jekyll & Mr. Hyde.

Tarina ja sen teemat ihmisen pahuudesta ja omastatunnosta, viettien ja järjen kamppailusta ovat tuttuja mm. monista filmitsoinneista. Kertomus on syöplynyt jo osaksi yleistä tajuntaa, käsitteeksi kaikkien mieleenkin käyttöönsä, jotka eivät siihen ole itse tutustuneet.

Crepaxin panos tuttuun juttuun on näyttävä se, mitä edeltäjät eivät ole uskaltaneet. Mr. Hyden raadollisiin tekemisiin on aiemmin vain viitattu. Seksuaalisia perversioita Crepax kuvaa läheltä, mutta rankimpiin veritöihin hän ottaa etäisyyttä. Kun Hyden toimet tietenkin tuomitetaan tarinassa, tuo Crepaxin lähestyminen oodon painotuksen: seksikö se suurin synti onkin?

Kuvien piirtäjänä ja kuvallisena kertojana Crepax on yhtä persoonallinen kuin konsanaan. Kirjallisuustulkintoissaan hän ei ole koskaan ollut aivan parhaimmillaan, vaikka Tri Jekyll & Mr. Hyde toimiiikin paremmin kuin vaikkapa Emmanuelle. Crepax tuntuu kiirehtivän näyttävimpin kohtauksiin eikä tarina aina kehity ilman nykyisiä. Sitä himokkaammin odottaa suomeksi mestarin päätyötä Valentinaa.

Harri Röpötti

Lorenzo Mattotti ja Lilia Ambrosi
Mies ikkunassa
 Käännös Jorma Penttinen ja Marja-Liisa Tuomainen
 Tekstaus Ilkka Kangasperko
 Like 1992

Väreissä hehkuvien unien mestarin Mattottin ensimmäinen suomennettu albumi onkin mustavalkoinen arjen kuvaus. Entisen vaimonsa kanssa laatimassaan tarinassa Mattotti sukeltaa ihmisuhteisiin. Päähenkilö on taiteilija joka etsii onneaan ja potee eksistentiaalista tuskaa.

Tarinan sävy on kovin eteerinen, elämän onni ja autuus kun näyttyytyy epämääräisenä ja pakenevana. Ei Mattotti ole unia kokonaan hylännyt nytkään. Kertomus levittäytyy 150 sivulle, todelliseksi sarjakuvaromaaniksi. Suomeksi tähän mennessä julkaistuihin moderneihin sarjakuviin tottuneellekin se saattaa olla raskaskuoninen.

Lähin vastine sille on englantilaisen Dave McKeanin Cages, jossa nimikään taiteilija painiskelee luomisen ja olemassaolon hetkeiköissä. Jotain samantapaista voisi myös syntyä, jos Pentti Nuortimo piirtäisi Kivi Larmolan käsikirjoitusta.

Mattotti piirtää ohuella ja tasapaksulla viivalla ilman varjostuksia tai mustia pintoja, mikä ei helpota tarinan avautumista. Mies ikkunassa on liki valkoinen sarjakuva. Ensimmäisessä aneemisiin viivoihinsa Mattotti löytää kuitenkin herkkyyttä, joka avautuu paneutuvalle lukijalle. Sitä korostaa myös Mattottin lyhyt ja kaunis alkulause, opastus lukijalle. Tosin osa herkistä viivoista uhkaa kadota harmillisesti painotyössä.

Miehen ikkunassa suomentaminen tuoreeltaan on Likeltä mielipuolisuuksi hipovan rohkea kulttuuriteko, josta tuskin voittoa heruu. Juuri tällaisia julkaisuja varten kaivataisiin julkista tukoa myös käännösalbumeille.

Harri Röpötti

Walthéry, Mitto ja Peyo
Natasa 3 - Cherchemidin yö
 Käännös Lauri Narinen
 Tekstaus Anne Maj-Britt
 Semic 1992

Aika nopeutuu, elämänrytmi kiihtyy ja kaikesta tulee hieman helpommin historiaa. Televisio-ohjelmissa se on helpompi huomata kuin elokuvissa, joskin ero on häviämässä - aika kun tuntuu suosivan päivänlasta. Eivät piirteet vanhuuttaan huonommiksi muutu, nykyhetki vain ajaa ohii ja jättää taiteilijan hämmennyneeksi muuttuneiden odotusten, omien ja yleisön, ristituleen.

Walthéryn käsi on yhtä vakaa kuin ennenkin, mutta rivien välistä kuuluu avunhuuto. Vanhat mestarit ovat tuulijolla ja takertuvat koeteltuihin juonenkäänteisiin ja sketsseihin kuin koettaen tuoda takaisin kulta-alkansa, ranskalais-belgialaisen koulukunnan riemujuhlan keskelle tätä päivää. Mutta Pariisin suuret sarjakuvallikkeet siirtyvät sovinnolla myymään CD-levyjä ja videoita.

Walthéryn kunniaksi on, että aina vähän viihteellisempänä hän selviytyy kolleegaansa Franquinia paremmin. André Franquinin, Vic Hubinonin ja Peter Falkin muutokuvat tunnistaa tämänkin albumin sivuilta, mutta jotenkin ne tuntuvat vain kalulta monista aikaisemmista karikatyyreistä.

Toisaalta, kun historiaksi on niin helppo muuttua ja sen hämärin jäädä, ja sarjakuvia lukee taas uusi sukupolvi vailla valiolisuutta tai mahdollisuuttakaan tutustua ranskalais-belgialaiseen sarjakuvaan sellaisena, kuin me siihen tutustumme, voi helposti ajatella, ettei muuta ehkä ollutkaan.

Mutta voitathan kliseetkin olla hauskoja.

Kivi Larmola

Kari Leppänen (toim.)
Amok 2/92
 Book Studio 1992

Amok jatkaa ensimmäisestä numerosta tuullilla linjoilla ja tekijöillä. Kotimaisten kauhutarjojen seassa on myyntitäkynä Stephen Kingin novelli.

Päätoimittaja Leppäsen Arthur Conan Doylein novellin pohjalta tekemä Katakombi on harmillisen kömpelö perustarina ja sitäpaitsi kopio Edgar Allan Poen Amontillado tynnyristä. Leppäsen toteutus onnahtelee paikoin puhuviksi päiksi, joiden mittasuhteetkin ovat realistiseen piirrostyylin nähden oudosti vinksaallaan. Leppäsen toinen sarja, Homo sapiens novus toimii paremmin, mutta senkin tarina on kuin vanhentunut EC-moralismi.

Timo Mäkelä ahmi Hitchcock-pastississaan ilian monasta elokuvasta ja unohtaa sille puuhassa kantavan idean. Ilkka Ruokola on keksinyt! Senkka-strippeihinä yhden hauskan vampyyri-idean. Jari Rasi on jaksanut piirtää Kari Nenosen novellin kohtuullisen idean kohtuullisesti.

Amokin pitäisi löytää nopeasti uusia eväitä. Siisti mutta persoonaton piirrostyö ja vuosikymmeniä vanhat tai kömpelösti toteutetut ideat eivät riitä. Muualla kauhu kulkee jo uusia polkuja. Amok voisi juosta perässä tai rytiellä rohkeasti omiin ryteikköihin.

Harri Röpötti

Tom Yeates
Tarzan 1/92
 Semic 1992

Burroughs-renaissansi saattaa olla se 90-luvun lamasta nouseva suuri viihdetapahuma maailmalla. Suunnitteilla on kokoillan Marsin prinsessa -elokuva, eko-Tarzan on tekijänsä, Hal Fosterin ensimmäisistä Tarzan-sarjakuvista julkaistaan albumisarjaa ja Tanskan Semic aloitti uuden Tarzan-lehden tuotannon.

Suomessa on kerrankin hypätty kyytiin jo lähtökiihdytyksessä Semicin julkaiseman lehden myötä. Tv-Tarzankin on luvassa ruutuun ensi vuonna.

Tanskalaisen Tarzan-fanin Henning Kuren suunnittelema ja toimittama Tarzan on lähtenyt Yhdysvalloissa liikkeelle Malibu Comicsin julkaisemana kolmena eri lehtenä. Meillä Semic aloittaa niistä parhaalla. Kuren ja Tom Yeatesin kirjoittamalla ja Yeatesin piirtämällä seitsemänosaisella Shamaanin kirouksella.

Shamaanin kirouksessa 90-luvun Tarzan John Caldwell Jane-vaimoineen taistelee norsunluukauppaa vastaan luonnonsuojelun nimissä. John käyttää suoraa toimintaa tuhoamalla norsunluukauppoja ja -lähetyksiä yön pikkutunteina. Jane painostaa kauppiasta mielenosoituksilla ja julkisilla puhuteluilla. Shamaanin loitsut saavat Tarzanin riehumaan keskellä San Franciscoa ja kaipaamaan takaisin Afrikkaan.

Yhdysvalloissa pitkän sarjakuvauran luonut Tom Yeates on nappivalinta Tarzanin piirtäjäksi. Burroughs-fanina hänen vaikutteensa tulevat Tarzan-kuvittajilta J. Allen St. John, Hal Foster ja Roy Krenkel. Jo 1985 Yeates kertoi halunneensa vuosia tehdä sarjakuvan Tarzanista Amerikassa.

Eläytyminen aiheeseen näkyy ja valkka Shamaanin kirous on modernisoitu, se henkii myös Burroughsin alkuperäistä henkeä riittävästi. Vanhan ja tyylikkään, alunperin 20- ja 30-luvuilla käytetyn logon käyttäminen osoittaa hyvää makua. Suomessa Shamaanin kirousta julkaistaan kaksi osaa per lehti. Tarinan loputua on luvassa muutakin materiaalia, jotta Semic saa ensi vuodeksi suunnitellut kuusi numeroa julkaisuksi.

Jukka Murtosaari

Tarmo Koivisto
Mämmilä
 Sarjakuvakirja Suomesta 8
 Naapurin neekeri
 Osuuskunta Käyttökuvana 1992

Kahdeksas Mämmilä-albumi jatkaa aikaisemmissa albumeissa aloitettuja pitkiä juonikaaria. Kunnallispuhpujen vastenmieliset poliittiset ja taloudelliset vehkeilyt paljastuvat paikallislehden kirjoitusten ansiosta. Niiden jälkipyykin peseminen siirtää kunnallispolitiikan juonittelujen tulokset yksilötasolle, inhimilliseksi tragediaksi, kun albumin hupentumassa pankinjohtaja Santanen yrittää tehdä itsemurhan ja muuttuu pääpurusta kommunikoimattomaksi, liikuntakyvyttömäksi invalidiksi. Melodraamaa tarjoaa myös Anja Suomisen tuskallinen luopuminen äidin roolista uran vaatimusten vuoksi.

Tyylilaji muuttuu kevyemmäksi, joskus farssiksikin uuden henkilöhaamon, Mukuksi kutsutun somalipakolaisen, muuttaessa asumaan Mämmilään. Samalla sarja menettää kosketuskohtansa todellisuuteen, ja Mämmilä alkaa muistuttaa enemmän Ankkalinnaa kuin hämäläistä kirkonkylää. Kulttuurien kohtaaminen käy epärealistisen kevyesti ja kitkatta. Tosin naapuritalon junttiparikunta vähän äimistelee epäluuloisesti, ja seurakuntatyöntekijä Hema osoittaa idioottimaisuutensa, mutta yleensä ottaen supisuomalaisesta tuntemattoman pelosta ja rasismista ei ole tietoakaan.

Myös Mukku sopeutuu vaivatta suomalaiseen elämänmenoon, häntä ei tunnu vaivaavan kotikävä eivätkä häntä ahdistava outo kulttuuri eivätkä vieraat tavat. Leppoisa ja viisas naapurin neekeri on hämäläisessä kylässä kuin kotonaan, karvareuhka vain päähän ja baariin istumaan teekupin ääreen. Filosofoiva Mukku onkin hyvää pataa (no pun intended) paikkakunnan tenekapin ja kylähullun kanssa, Mukun mukanaan tuomat muhamettilaiset tavat ja afrikkalaiset poppa-konstit toimivat leppeän huumorin ainekset. Kunnanisat eivät enää rakentele huussikyliä, sen sijaan Mukku rakentaa eksoottisen köysisillan valtaten yli.

Kahden kulttuurin yhteentörmäystä kuvaa ainoastaan lapikkaan kappittama kippurakärkinen tohveli, sekin ystävällisessä mielessä. Polttopullot eivät lennä, puukot pysyvät tupeissaan. Yhtä lailla Mukun traumaattiset pakolaisuudet kuin myös hänen raiskatun vaimonsa tuominen mukaan sarjaan on kuvattu hyvin vieraannuttavasti: Mämmilää lukiessa ei pitäisi kenellekään tulla paha mieli. Samalla Mämmilä vetäytyy kauemmas todellisesta maailmasta. Remeltäkoot siellä kaukomailla, mitä se meitä täällä Euroopan peränurkassa koskee.

Jukka Heiskanen

Väiski Vemmelsääri 1-7/92

Tuntuu taas oleva se noin kymmenen vuoden välein toistuva ajankohta, jolloin vanhoja "lasten" sarjakuvalehtiä (siis lapsille suunnattuja, ei välttämättä lapsille sopivia) aletaan julkaista uudelleen. Äskettäin aloitti Kiviset ja Soraset, joka sikäli kuin olen huomannut ei todellakaan julkaise muuta kuin vuosien takaisen Retu-lehden uusintoja. Sen sijaan Väiski Vemmelsääressä on mukana jotain uuttakin.

Lehden sarjakuvat jakaantuvat kolmeen ryhmään. Ensinnäkin on sarjakuvalehteä varten tehtyjä muutaman sivun tarinoita Looney Toons -animaatioiden hahmoista, siis Väiskistä, Repe Sorsasta, Elmeristä, Sylvesteristä, Tipistä jne. Nämä tarinat ovat tyyliltään samanlaisia kuin vuosien takaisissa lehdissä julkaistut, mutta eivät ilmeisesti ole uusintoja. Valitettavasti niiden taso sekä piirrostus- että käsikirjoitustyön osalta on mielestäni matalampi.

Toisena ryhmänä ovat samojen hahmojen sanomalehtistriipit, joissa on hyviä ideoita mutta jotka eivät oikein tunnu istuvan ympäristönsä.

Kolmas ja mielenkiintoisin ryhmä ovat uuteen Tiny Toons Adventures -animaatiiosarjaan perustuvat tarinat. Yhdysvalloissa on ollut viime aikoina muotia tehdä pentuversioita kuuluisista animaatiohahmoista, esimerkkinä meilläkin nähty Tom and Jerry Kids. Tiny Toons on erottunut muista laadullaan ja sillä että hahmot eivät ole suoria kopioita esikuvistaan. Kullekin

on kopioitu ainoastaan esikuvansa perusluonne jota on sitten kehitetty eteenpäin. Sarja on käsittääkseni saavuttanut melkoista suosiota Yhdysvaltojen televisiossa.

En osaa sanoa ovatko lehdessä julkaistavat sarjat animaatioiden kopioita, mutta niiden ideat ja esitystapa ovat kovin animaatiomaisia. Tästä huolimatta ne istuvat yllättävän hyvin sarjakuvan muotoon. Valitettavasti piirrostyö ei ole samaa tasoa.

En menisi väittämään Väiski Vemmelsäärtä huonoksi sarjakuvaksi mutten myöskään hyväksi. Se on hyvää keskitasoa: ideat ovat maukkaita, toteutus ontuu. Se on kuitenkin paljon parempi kuin monet muut Suomessa julkaistavat käännöslehdet.

Mikko Lahti

Tom of Finland / Taschen
 Kirj. Valentine Hooven III
 ja Dirk Dehner
 Toim. Burkhard Riemschneider
 Kuvitus © Tom of Finland Foundation
 Benedikt Taschen 1992

Arvostettu ja rohkea, ennenkin yllättäviä taiteilijavalintoja harrastanut saksalainen kustantaja Benedikt Taschen on tehnyt 80-sivuisen taidekirjan Tom of Finlandista.

Tämä otkoon terveisiksi niille suomalaisen kulttuuriumpion 'taideasiatuntijoille', joiden

Hannu Pyykkönen:
Jurpo meissä
 Barana Press 1992

Harri Röpöttö

Hannu Pyykkösen Jurpo on Jaska Jokusen ja Uuno Turhapuron risteytys, arkisia anarkistisesti kommentoituva kylähullu. Albumissa Jurpo meissä Pyykkösen ideat eivät ole terävimmillään. Aiheet ja lähestymistapa ovat poriaattoessa hyviä, mutta vitseit puuttuu terä. Ehkäpä kokonaisen albumillisen ideominen on väsyttänyt tekijän jo alussa.

Piirroksissaankin Pyykkönen on ollut laiska. Hän osaa pelkistää, mutta tällä kertaa viiva horjuu. Pallopäinen Jurpokin saattaa olla hahmona ulkoisesti liian yksinkertainen. Usein se jää pelkäksi merkiksi ja vain rankimmat irvistykset tuovat siihen ilmettä. Sääli, sillä Pyykkönen pystyy parempaanakin.

Jokaiselle, joka on joskus kärsinyt elokuvateatterissa myöhään saapuvista katsojista, Jurpo ja Pyykkönen tarjoavat sentään pari osuvaa vitsiä.

mukaan Tom on vain suppean homopiirin arvostama tekijä maailmalla. Onhan hänet ennenkin mainittu erilaisissa taidekirjoissa (mm. Emmanuel Cooper: The Sexual Perspective, Routledge & Kegan Paul Ltd. 1986 ja Peter Webb: The Erotic Arts, Secker & Warburg 1983).

Kirja on hieno ja hyvin painettu, sisältäen niin mustavalko- kuin väritöitäkin, niin luonnoksia kuin viimeistelyjäkin teoksia.

Kake-sarjan sarjakuvallinen luonnekin on ymmärretty, sillä yhden vihkosien (10 - Raunchy Truckers) kukin sivu on pienennetty ja koko sisältö saatu mahtumaan kahdealle sivulle. Sivumennen sanottuna: näin käsitellen 26 Kake-vihkosesta saisi siis 52-sivuisen sarjakuvakirjan. Kukahen sellaisen ehtii ensimmäisenä tuottaa?

Kaikkien Kake-vihkosten kannet ja monia muitakin Tomin kansia (ei ehkä kuitenkaan kaikkia?) on esitetty, joten syntyy jopa eräänlainen biologia.

Ainoana puutteena voi pitää Valentine Hooven III:n tekstiä, joka on lievästi sanoen epätarkkaa. Muun muassa sen mukaan Stain valloitti Suomen! Samalla syntyy se vaikutelma, että Tom pääsi vasta tämän jälkeen (ilmeisesti saksalaisten vapautettua Suomen!) tekemisiin saksalaissotilaiden kanssa...

Kirjaa on nähty ainakin Akateemisessa kirja-kaupassa, niin sarjakuva- kuin taidekirjaosastollakin.

Kalervo Pulkkinen

Will Eisner:
Spirit 2
 Suom. Soile Kaukoranta
 Tekstaus Jari Rasi
 Jalava 1992

Niin hienoja kuin Will Eisnerin uudet, modernit sarjakuvaromaanit ovatkin, on klassinen Spirit mielestäni monin verroin kiehtovampi. Edellinen suomennettu Spirit-albumi ilmestyi vuonna 1986, joten täytynee vähän varestää lukijoiden muistia.

Eisnerin lievästi parodinen dekkarisarja syntyi vuonna 1940. Sen päähenkilö Spirit on kuolleeksi luutu rikostutkija Denny Colt, joka mustaan silmänaamioon sonnustautuneena käyttää rötöksen tekijöitä. Todellisten suurrikosten lisäksi Spirit joutuu setvimään vähäpätöisiäkin ongelmia poliisipäälikkö Dolanin kanssa. Eniten harmia Spiritille tuottavat viekkait ja kavalat huiputtajattaret.

Eisner lopetti sarjan tekemisen vuonna 1952. Nyt julkaistun kakkosalbumin tarinat ovat sarjan loppupäästä, kaikki vuodelta 1949. Niissä lievästi groteski henkilökattegoria on jo täydessä kukoistuksessa ja juonet vaihtelevat hyvinkin pienistä ja mielikuvituksellisista rikkeistä suuriin salakuljetuksiin. Spiritin huumori sykkähtelee monien elementtien yhteisvaikutuksesta: juonenkäänteet esitetään parodisesti, henkilöhaamot pulppuavat komiikkaa, dialogi on nokkelaa...

Kaikesta koomisuudesta huolimatta Spirit ei tietenkään ole puhdas huumorisarja. Seikkailut ovat myös jännittäviä ja tarinat kekseliäitä. Grafiikassa Eisnerin rajattoman tuntuinen nerokkuus pääsee parhaiten esiin: Spiritin jokainen sivu ja jokainen kuvaruutu on valmistusajankohtaansa nähdessä häikäisevän radikaalisti toteutettu. Sommittelu ja rytmitys on lähes uhkarohkeaa, kun sarjaa vertaa saman ajan muihin sankarisarjakuviiin.

Spirit 2 vaikuttaa erityisen herkulliselta, sillä edellinen albumi julkaistiin mustavalkoisena. Kakkosalbumin värit luovat lähes ylmaallisen tunnelmallisia ja jännittäviä kompositioita ja väripainatus on erinomaisen onnistunut. Jari Rasin tekstaus mukautuu nokeasti erilaisiin käyttötarkoituksiin, joihin sitä Spiritissä tarvitaan. Loistava kokonaisuus.

Harto Hänninen